

# Kamu Yönetiminin Gelişimini Thomas S. Kuhn'un Paradigma Teorisi ile Yeniden Değerlendirmek

*Re-evaluating the Development of Public Administration with Thomas S. Kuhn's Paradigm Theory*

**Habibe KULLE GÜN**

Öğr. Gör., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi,  
Kırıkhan MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü,  
habibe.kulle@mku.edu.tr  
<https://orcid.org/0000-0002-4027-0684>

Makale Başvuru Tarihi: 22.12.2022

Makale Kabul Tarihi: 05.07.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

## ÖZET

Bu çalışma, Thomas S. Kuhn'un "paradigma" kavramı ile ilgili açıklamalarından faydalanarak kamu yönetiminin gelişiminin değerlendirilmesi üzerine bir incelemedir. Araştırma, kamu yönetiminde meydana gelen değişim Kuhn'un ifade ettiği şekilde paradigma olarak kabul edilebilir mi, sorusunu cevaplamaya çalışmıştır. Bunun için öncelikle Kuhn'un bilimsel incelemede tarihe verdiği öneme değinilmiştir. Daha sonra paradigma kavramı ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Arkasından kamu yönetiminin gelişimi açıklanmıştır. Bu gelişmeye örnek olarak Geleneksel Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimine değinilmiştir. Takibinde paradigma ile edinilen bilgiler ışığında bu gelişmenin paradigma olarak kabul edilip edilmeyeceği değerlendirilmiştir. Sonuç olarak kamu yönetiminin geçirdiği gelişmenin Kuhn'un paradigma tanımlamasına uyduğu görülmüştür. Geleneksel Kamu Yönetiminden, Yeni Kamu Yönetimine geçişin de buna uygun olduğu tespit edilmiştir. Yani, Yeni Kamu Yönetimi anlayışı bir paradigma olarak kabul edilebilir. Böylece çalışma, kamu yönetimi ile ilgili tartışılan bu konunun aydınlatılmasına katkı sağlamıştır. Ayrıca konu tartışılırken kamu yönetiminin diğer eksiklikleri de tespit edilmiştir. Bu eksikliklerden bir tanesi olarak karşımıza ders kitaplarının paradigma üretiminde oynadığı rol karşımıza çıkmıştır. Bu duruma çalışmanın son kısmında yer verilmiştir. Burada Kuhn'un açıklamalarından yola çıkarak ders kitaplarının paradigma oluşumunda ve bilimin ilerlemesindeki rolüne kısaca yer verilmiştir. Çalışma kamu yönetiminin gelişiminde dikkat edilecek noktalara dikkat çekmektedir ve kamu yönetimi alanının felsefi kuram ve teoriler ile değerlendirilmesine de katkı sağlamaktadır. Yararlanılan metot, nitel araştırma metotudur.

## Anahtar Kelimeler:

Thomas S. Kuhn,  
Paradigma,  
Kamu Yönetiminin  
Gelişimi,  
Ders Kitapları,

## ABSTRACT

This study is an examination on the evaluation of the development of public administration by making use of Thomas S. Kuhn's explanations about the concept of "paradigm". The research tried to answer the question of whether the change in public administration can be accepted as a paradigm as Kuhn stated. For this, first of all, the importance that Kuhn gives to history in scientific analysis is mentioned. Then, the concept of paradigm is discussed in detail. Then the development of public administration is explained. Traditional Public Administration and New Public Administration are mentioned as examples of this development. In the follow-up, it was evaluated whether this development could be accepted as a paradigm in the light of the information obtained with the paradigm. As a result, it has been seen that the development of public administration complies with Kuhn's definition of paradigm. It has been determined that the transition from the Traditional Public Administration to the New Public Administration is suitable for this. In other words, the understanding of New Public Administration can be accepted as a paradigm. Thus, the study contributed to the clarification of this debated issue regarding public administration. In addition, while the subject was discussed, other deficiencies of the public administration were also identified. One of these shortcomings is the role that textbooks play in the production of paradigms. This situation is included in the last part of the study. Here, based on Kuhn's explanations, the role of textbooks in the formation of paradigm and the advancement of science is briefly mentioned. The study draws attention to the points to be considered in the development of public administration and also contributes to the evaluation of the field of public administration with philosophical theories and theories. The method used in the study is the qualitative research method.

## Keywords:

Thomas S. Kuhn,  
Paradigm,  
Development of Public  
Administration,  
Textbooks,

**Önerilen Alıntı (Suggested Citation):** KULLE GÜN, Habibe (2023), "Kamu Yönetiminin Gelişimini Thomas S. Kuhn'un Paradigma Teorisi ile Yeniden Değerlendirmek", *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, S.6(2), ss.524-536, Doi: <https://doi.org/10.33712/mana.1223083>

## 1. GİRİŞ

Bilimin gelişimine ilişkin bilim felsefesinde sürekli olarak söylenile gelen bilgi birikerek ilerleyen bir olgudur, sözü veya yaklaşımı sosyal bilimlerde ve fen bilimlerinde hala aşılabilmemiş değildir. Özellikle söz konusu sosyal bilimlerde fen bilimlerinde olduğu gibi somut veriler sağlayan deney ve gözlemlere dayalı unsurlar soyut kaldığı için bu durum sosyal bilimlerde daha da tartışılabilir hale gelebilmektedir. Bundan dolayı bir bilimin kabul görmesi veya bilim olarak kabul edildikten sonra devam ettirdiği süreç, sosyal bilimlerde daha uzun ve karmaşık olabilmektedir. Bir sosyal bilim olarak kabul edilen kamu yönetiminin de bir bilim haline gelmesi uzun ve karmaşık bir süreci içermektedir. Buna yönelik tartışmalar da hala devam etmektedir.

Üstüner'in (1995:59) de belirttiği gibi kamu yönetiminde bir kimlik bunalımından söz edilir. Bu durum toplumların edinmiş oldukları yaşam biçimleri, düşünce yapıları ve tarihsel dokudan sosyal bilimlerin, fen bilimlerine nazaran daha çok etkilenmesinden de kaynaklanıyor olabilir. Ama genel olarak bilim felsefesi ve bilimin gelişimi yönünden mevcut sorun ele alındığı zaman meselenin bilimin ilerleyişine yüklenen anlam, bakış açısı veya teori olduğu görülür. Yani bilim evrimsel/ birikerek ilerleyen bir olgu mudur, yoksa devrimsel anlamda olarak mı ilerlemektedir veya devrimsel bir evrimsellik/birikimle mi ilerlemektedir? Bu sorulara verilen cevaplar aynı zamanda bilime yön veriliş şeklini de belirlemektedir.

Bu soruları ele alan ve olaylara farklı açıdan bakan Kuhn, 1962 yılında yayımladığı "*Bilimsel Devrimlerin Yapısı (The Structure of Scientific Revolutions)*" adlı eserinde uzun uzun tartıştığı paradigma kavramı ile mevcut soruna yeni bir nefes olmuştur. Böylece Kuhn ve beraberindeki Paul Feyerabend, Larry Laudan, Michael Polanyi ve Imre Lakatos gibi benzer düşünceleri savunanlar bilim felsefesine, anti pozitivist ekolü bilim tartışmalarına, dahil etmişlerdir (Demir, 2000:77).

1960 ve 1970'lerin bilim felsefesi de bu ekolden etkilenmiştir. Bu dönemlerde bilimsel kuramların mantıksallığı, belgelenebilirliği gibi konular ile daha az ilgilenilmiştir. Bu konular yerine bilimsel değişimin tarihsel yapısıyla daha çok ilgilenilmiştir (Reisch, 1991:264). Böylece sosyal bilimlerin laboratuvarı olarak kabul edilen toplumsal ve tarihsel alan bilimsel araştırmalarda da göz ardı edilmemesi gereken bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Benzer duruma Sabri Fehmi Ülgener'in iktisadi dünyanın oluşumunu ele alırken onu şekillendiren iktisat ahlakı ve zihniyetini birbirinden ayırarak ele alınması gerektiğini ve tarihselliğinde bir toplumda iktisadi gelişimin sağlanmasında önemli olduğunu vurguladığı "*Zihniyet ve Din: İslam, Tasavvuf ve Çözülme Devri İktisat Ahlakı (2006)*" ile "*İktisadi Çözülmenin Ahlak ve Zihniyet Dünyası (2006)*" adlı çalışmalarında rastlayabiliriz. Bunun zikredilmesindeki amaç, her iki düşünürün aynı şeyi vurguladığı veya vurgulamadığını tartışmak değil, bilimin ilerlemesinde salt bir pozitifliğin terk edildiğini göstermektir. Çünkü bilimsel gelişme onu şekillendiren toplumsal ve tarihsel plandan yoksun olamaz. Kuhn da "*Bilimsel Devrimlerin Yapısı (The Structure of Scientific Revolutions)*" adlı çalışmada bu yönere de önem vererek bilimin gelişiminde etkili olan aşamayı kendi mantık çerçevesi içerisinde belirli bir disiplin ekseninde ele almıştır.

Bu çalışmanın yapılmasının temel amacı da bilim felsefesinin tartışma konusu olan bilimsel bilginin birikerek mi yoksa devrimle mi ilerlediğini tartışmak değildir. Kuhn'un "*paradigma*" kavramına yönelik yaptığı açıklamalar dikkate alınarak kamu yönetiminin gelişimi sürecinde ortaya konulan teori, yaklaşım veya tutumların paradigma ile örtüşüp örtüşmediğini tartışmaktır. Yani, paradigma diye ortaya konulan her şey acaba bir paradigma mıdır? Yoksa Kuhn'un açıklamalarında yer verdiği gibi örneğin simgesel genellemeler, modeller veya numuneler vs. olabilirler mi? Bir de ortaya atılmış olan bir şeyin paradigma olduğunun tutarlılığını sağlayan şey nedir? Bu ve benzer sorularla kamu yönetiminin bir disiplin olarak gelişim sürecini ele alıp incelemek, değerlendirmek böylece alana yeni katkılar sağlayabilmek amaç edinilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünü paradigma kavramının Kuhn'un "*Bilimsel Devrimlerin Yapısı*" adlı eserinin 2006 yılındaki 7. basımı referans alınarak ve yine Kuhn'un "*Asal Gerilim (Bilimsel Gelenek ve Değişim Üzerine Seçme İncelemeler)*" adlı eserinin 1994 yılındaki ilk basımından faydalanılarak ele alınacaktır. İkinci Bölümde ise kamu yönetiminin gelişim süreci Geleneksel Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi temel alınarak açıklanacaktır. Bu gelişme ve değişimin Kuhn'un paradigma tanımlamasına uyup uymadığına, gelişimin paradigma olarak kabul edilip edilmeyeceğine Kuhn'un açıklamaları ekseninde değinilecektir. Son olarak sonuç yerine Kuhn'un da eleştirisine konu olmuş olan ders kitaplarının bilimsel ilerlemedeki işlevine değinilecektir. Kuhn'un bu konudaki fikirlerinden hareketle kamu yönetiminde okutulan ders kitaplarıyla ilgili de kısa bir eleştiriye yer verilecektir.

## 2. KUHN VE PARADİGMA KAVRAMI

### 2.1. Kuhn'un Bilimsel Gelişmelerde Tarihselliğe Yaklaşımı

Tarih denilen olgu insanlığın yaşadığı ve geçirdiği evrimsel ve devrimsel gelişmeleri kayıt altına alan ve daha sonraya bunların taşınmasına imkân tanıyan bir unsurdur. Geçmiş gelecekle kıyaslama imkânı sunan bu olgu zamansal dönemlerin, edindikleri bilimsel tutum ve davranışlarında karşılaştırılması imkânına olanak tanır. Tarih sayesinde bir bütünlük kazanmış olan yaşam, aynı zamanda insanlığa daha ileri gitmenin yollarını da gösterir.

Tarih sayesinde insan geçmişine şahitlik eder. Geçmişteki başarıları ileriye taşıma imkânını veya onların olumsuzluklarını yok etmek için onlardan vazgeçme olanağını elde eder. Bu tarih sayesinde bütünlük kazanmış olan yaşam, her topluluğun içinde bulunduğu şartlara, durumlara göre farklılık gösterir. Bu farklılıklar toplumların ilerleme dönemlerinin de farklı olmasına neden olur. Bu farklılık insanlığın karşısına medeniyet kavramını ortaya çıkaracak olan çeşitliliği sunar.

Belli bir metodoloji çerçevesinde fikir üretebilmek ve toplumsal alanda teoriler geliştirebilmek için bilimlerde ilk ele alınması gereken konu olay ve olguların tarihsel bir süreç içerisinde nasıl oluştuğudur. Bu işte aşama, geçmiş dönemlerdeki gündelik yaşamlar, büyük kültürel ve ekonomik dönüşümler ve geçmişten kalan miras bazı düşünürler sosyal bilimlerde düşünme geleneği açısından büyük önem taşımaktadır (Parlak ve Doğan, 2021:52). Bilimsel gelişmenin oluşumunda tarihin önemli olduğunu fark eden Kuhn da benzer durumu incelemesine dahil etmiştir.

Her topluluk, ulus kendi şartlarında medeni olmasına rağmen birtakım yenilikleri geç yaşayanlar daha önce yaşayanlara göre medenileşmemiştir. Bilimin gelişmesi de toplumların bu medenileşmesine, gelişmişlik seviyesine bağlıdır. Bu anlamda tarihsellik hangi alanda olursa olsun insanın var oluşunun bir parçasıdır. Bundan dolayı her alanda göz önünde bulundurulması gerekir. Bunun farkında olan Kuhn, *tarihin filozofa çeşitli yöntemler arasında en kullanışlı olanını ve yatkın olanını seçmesine imkan tanıdığı* (Kuhn, 1994:37) belirtmiştir.

Kuhn, bilimlerin tarihsel gelişimini takip ederken tarihçinin üstlenmesi gereken iki görevi olduğunu vurgular. Bunlardan ilkinde tarihciler her çağdaş olgunun, yasanın ya da kuramın hangi zamanda kim tarafından keşif veya icat edildiğini belirlemelidir. Daha sonra modern bilim metnini oluşturan yapılara engel olan boş inançlar, yanlışlar ve efsaneler toplamını açıklamak ve betimlemek zorundadır (Kuhn, 2006:72). Yani tarih, çoğunlukla kabul edileceği gibi bir açıklama girişimidir. Bu girişim kavrayışa yol açan sadece olguları değil, bunlar arasındaki bağlantıları da ortaya koyan bir girişimdir (Kuhn, 1994:38). Tarihcilik görüşlerinden Kuhn'u en çok etkileyen kişi olan Alexander Koyre'ye göre de tarihcilik birçok olguyu ele alıp incelemek daha sonra da tarihçinin kendisini söz konusu etmesidir (Koyre, 1994:183). Kuhn, kendisinin etkisi altında kalan Hesse, Feyerabend, Hanson gibi isimlerin tarihe yönelişlerini, onların geleneksel filozofların ideal bilim imgelerinin uygunsuzluğu üzerine yazılar yazmalarını etkilemiştir (Kuhn, 1994:157).

Kuhn tarihsel anlamdan yola çıkarak oluşturulan bilimselliği, sosyo kültürel alanı da içerisine alarak şekillenen bir alan olarak vurgulamıştır. Özellikle de bilimsel verilere karıştırıldığı iddia edilen boş inanç olarak nitelenen öğeler eski bilimsel dizgelerde önemli veri kaynaklarıdır (Kuhn, 1994:178). Kuhn'un bu açıklamalarından da anlaşılacağı gibi tarih yaşayan, canlı bir unsurdur. Sadece bir zamanların vazgeçilmez kaynakları olan unsurlar ilerleyen zamanlar için boş ve önemsiz olabilirler. Yani toplumun ihtiyacı olan şeylere cevap veren şeyler o çağın vazgeçilmezidir denilebilir. Bilimsel alanın inşasında etkili olan, onu biçimlendiren de bu gerekliliklerdir. İşte Kuhn'un kendi çağındaki bilimsel toplulukları inceleme gerekliliği de ona "*paradigma*" terimini kullanma imkânını sunmuştur.

### 2.2. Paradigma

Bilimsel çalışmaların ortaya çıkması ve oluşmasında bilimsel alanın farklı olması nedeniyle yöntem çalışmalarına devam edilmiştir. Fen bilimleri ile sosyal bilimlerdeki kesinlik veya deneyimlenebilirlik farklılığı bilimsel alanı etkileyen tarihsellikte birlikte birleşince yöntem arayışları daha da karmaşıklaşmıştır. Kuhn'un paradigma üzerine araştırmaları da bu arayışa eklenmiş olan bir çabadır. Kuhn bu durumu daha açık ifadeleriyle şu şekilde dile getirmiştir; fizik, kimya, biyoloji ve astronomi alanlarındaki uygulamalar, sosyolog veya psikologlara özgü olan temel konulardaki anlaşmazlıklara benzer tartışmalara neden olmuştur. Bu farkın kaynağını tespit etme çabası, bilimsel araştırmalarda paradigma diye adlandırdığı olgunun ne kadar önemli olduğunu fark etmesini sağlamıştır (Kuhn, 2006:64-65).

Kuhn'un bu kaygısı onun özellikle kullandığı bu kavramı Bilimsel Devrimlerin Yapısı adlı çalışmada çok farklı anlamda kullanması üzerine eleştiriye maruz kalmıştır. Bu eleştirilere örnek olarak, Dudley Shapere'sin "*The Structure of Scientific Revolutions*"udur; *Philisophical Review* 73 (1964:383-94) gösterilebilir (Kuhn, 1994:352). Kuhn bu eleştirilere maruz kalmış olsa da bu durum sosyal bilimlerin araştırılmasında fen bilimlerinden farklı bir ruha sahip olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Kuhn'un paradigma tanımlamasını öncelikle kitaptaki ilk tanımlama olan, "*bir bilim çevresine belli bir süre için bir model sağlayan, yani örnek sorular ve çözümler temin eden, evrensel olarak kabul edilmiş bilimsel başarılar şeklinde tanımlıyorum*" (Kuhn, 2006:65,81) tanımı, Margaret Mastermann'ın "*somut bir bilimsel başarı*" (Kuhn, 1994:352) şeklindeki açıklamasına karşılık gelir. Daha sonra paradigma kavramını açıklamalarından çıkarılan diğer bir tanımlama "*...inaçlar, kavramlar ve araçlar bütünü...*" (Kuhn, 2006:28) Margaret Mastermann tarafından "*inançların ve sanıların karakteristik bir tanımı*" şeklinde ifadelendirmiştir. Son olarak paradigma kavramına yönelik toplamda yaptığı 22 tanımlamasını temellendirdiği –ki bu tanımlama kitabın başından sonuna kadar her bölümde yer yer izleri görülen bir tanımdır- "*araçsal, kuramsal ve metafiziksel bağlamalarıyla birlikte içerdiği*" (Kuhn, 1994:352) bir kavram olarak tanımlanır.

Bu alanda yapılan birçok farklı açıklama ve paradigma kavramının net, anlaşılır bir ifade olması için Kuhn paradigma kavramının aslında kitapta iki tanımı olduğunu belirtmiştir. Bu tanımlamalardan ilki geneldir ve "*bilimsel bir grubun katıldığı tüm bağlanmaları kuşatır*". Diğeri ise bu ilk tanıma bir alt takım oluşturan önemli bir bağlanmayı ortaya koyar (Kuhn, 1994:352). Kuhn paradigma terimini kullanmasının nedenini, paradigma kavramının da ilk anlamını oluşturan sebebe bağlar. Bu sebebi de "*bilimsel bir topluluğa üyelik kurumunu incelerken, grubun tartışma konusu olmayan araştırma davranışını açıklayabilmek için, herkesçe paylaşılan kuralları yeterince bulup getiremediğimden bu terim Bilimsel Devrimlerin Yapısı'na girmişti*" (Kuhn, 1994:380), şeklinde açıklar.

Bu tanımlamadan sonra "*disipliner matriksi*"<sup>1</sup> ne yer verir. Bu kavrama yer vermesinin nedeni ilk tanımlamadaki bilimsel grubun mesleki anlamda görece oybirliğini açıklamaktır. Bunu ifadelendirmek için bir paradigma veya bir paradigmalardan bir takım şeklindeki terimi kullanır. Kullandığı bu ikinci anlam olan disipliner matriksini disiplin kısmını "*profesyonel bir disiplinin uygulayıcılarının ortak iyeliği*" olmasından kaynaklandığını belirtir. Matris demesinin sebebini de "*her biri daha ileri açıklama isteyen çeşitli türden düzenlenmiş öğelerden oluşmuştur*" diye açıklamıştır (Kuhn, 1994:356).

Disipliner matriksinin dört bileşeni vardır:<sup>2</sup> Modeller, simgesel genellemeler, değerler ve örnekliktir (Kuhn, 2006:291-297). Kuhn paradigma kavramının açık bir şekilde yukarıda bahsedilen iki tanımına ulaşılabilmesi için çıkış noktası olarak "*önceden belirlenmiş bir bilimsel topluluktaki üyelerin davranışlarının incelenmesi*" (Kuhn, 2006:282) olarak ele alınmasını vurgulamıştır. Böylece terimin iki anlamı olan "*disipliner matriksi*" ve "*model veya örnek olarak kullanılan geçmişteki somut başarılar*" (Kuhn, 2006:282) şeklindeki tanımlara çıkılabileceğini belirtmiştir. Bu ikinci kullanım bulmacaların çözümlenmesinde kullanılan kesin kuralların yerine tercih edilecek olan somut- bulmaca çözümleridir. Kuhn'un kullandığı bu anlamın felsefi olarak daha derin anlamlar taşıdığını, yanlış anlaşılma ve çatışmalara neden olmakla birlikte kendisinin de bilimi, akıldışı ve öznel olarak tasarladığı eleştirilerine maruz bırakan anlamın da paradigmaya yüklediği bu ikinci anlam olduğunu belirtmiştir (Kuhn, 2006:282).

Görüldüğü gibi Kuhn'un paradigma anlayışı çok karmaşık anlamlar ve tanımlanma sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Bunları aşabilmek ve netleştirebilmek içinde "*Sonsöz-1969*" şeklinde paradigma kavramını iki anlamda ele alıp netleştirdiği bir çalışmaya gerek duymuştur. Kuhn'un çalışması okunduğunda da gözle görülen şey bilimsel bir yöntem oluşturma çabasından daha çok ortak bir topluluğun bilim olarak veya bilimsel olarak ele aldığı şeyin ya da bunu oluşturan unsurun ne olduğunu bilimsel ilerlemenin nasıl olduğunu tespit etmek kaygısı olduğu görülür. Fakat bu kaygı veya amaçtan çok onun ifade etmeye çalıştığı paradigma teriminin anlamsal olarak tam olarak ne olduğuna dair tanımsal tartışmalar bu durumun önüne geçmiştir. Öyle ki Kuhn artık terimin kullanımından dahi vazgeçilebileceğini belirtmiştir. Bu durumu Kuhn "*Paradigmalar Üzerine İkinci Düşünceler*" çalışmasının son cümlelerinde şu şekilde belirtmiştir (Kuhn, 1994:380);

1 Kuhn bu terimi paradigmanın sosyolojik anlamı olarak ele almıştır. Bir toplumun üyeleri tarafından paylaşılan teknik, değer ve inançlar bütünü olarak tanımlamıştır. "*Sonsöz:1969*"da "*Grup İlkelerinin Bütünleşmesi Olarak Paradigmalar*" başlığı altında paradigmanın iki anlamından biri olarak açıklamıştır. Paradigma veya bir paradigmalardan dizisi yerine bu kavramı önermiştir (Kuhn, 2006:282,290-291).

2 Kuhn, "*Paradigmalar Üzerine İkinci Düşünceler*" çalışmasında bu öğelerin üçüne değinmiştir. Bunlar simgesel genellemeler, modeller ve numuneler (Kuhn, 1994:356) şeklindedir. Buradaki numuneler "*Sonsöz-1969*"daki örneklik ile aynı anlamda kullanılmıştır. Fakat bu çalışmasında Kuhn değerlere yer vermemiştir.

*"...Bunun sonucu, ister istemez bir karışıklık doğdu ve bu da özel bir terim getirmenin asıl nedenlerini karanlıklaştırdı...İşte bu bildiri, her şeyin üstünde, bu temel noktaları ortaya çıkarmak, açıklığa kavuşturmak ve yerine oturtmak yolunda bir çabadır. Eğer bu noktalar şimdi görülüp anlaşılabilirse, "paradigma" teriminin kullanılmasından vazgeçebiliriz, terimin ise karıştırılmasına yol açan görüşten vazgeçmesek de"*

Bu anlık kargaşa Kuhn'u en sonunda yukarıda bahsedildiği gibi paradigma terimini iki temel anlamda ele alarak netleştirmesine ve disiplinler matrisi ile paradigmayı aynı anlamda ele alması, terimin daha net anlaşılmasına olanak tanımıştır. Fakat paradigma kavramı değerlendirildiğinde özellikle sosyal bilimlerde ortaya konulan bir düşüncenin, görüşün vb. yeni bir paradigma şeklinde ele alınması ve kabul edilebilir olması paradigma terimi hakkındaki bu karmaşık durumun aşamadığını göstermektedir. Tam bir şekilde ifade etmek gerekirse hala daha paradigma diye ele alınan şey veya şeyler bir numune, bir model veya simgesel genelleme ile karıştırılabilmektedir. Bu açıklamalardan sonra mevcut karışıklıkları gidermek, bu kavramların paradigma ile olan bağlantısını anlamak ve bu terimleri daha da anlaşılır hale getirmek amacıyla Kuhn'un açıklamalarından faydalanarak bu kavramları yakından inceleyelim.

### **2.2.1. Disipliner Matrisinin Bileşenleri: Simgesel Genellemeler, Numuneler/Örneklilik, Modeller, Değerler**

Disipliner matrisinin bileşenlerine geçmeden önce disiplinler matrisi kavramını açıklamak gerekir. Kuhn buradaki çıkış noktası olan soruyu şu şekilde sorar; *"paylaşılan hangi öğeler, mesleki iletişimin görece sorunsal olmayan karakterini ve mesleki değerlendirmenin görece oybirliğini açıklar?"*. Kuhn, bu sorusuna bir *"paradigma"* veya *"bir paradigmalardan takımı"* şeklinde cevap verir. Fakat karışıklığı biraz olsun azaltabilmek için *"disipliner matrisini"* kullanmıştır (Kuhn, 1994:356). Daha sonra ise ilk başta ele aldığı paradigma kavramının uygulamalarını genişletince terimin karışıklıklara yol açtığını ve şimdi disiplinler matrisi olarak adlandırmak istediği bu şeyin tüm bileşenlerini paradigma terimiyle karşılamaya çalıştığını ve bununla karışıklığa neden olduğunu belirtir (Kuhn, 1994:380).

Asıl anlatmak istediği şeyin yani bu disiplinler matrisinin bileşenlerini de içerisine alacak şekilde paradigma terimini kullanarak yapmaya çalıştığı şeyin ne olduğuna şu ifadelerinden ulaşılabilir *"...Paylaşılan örnekler, genel olarak, paylaşılan kurallara yüklenen bilimsel işlevlere yardımcı olabilirler. Bu işi yaptıklarında da, bilgi, kurallarla yönetildiği tarzından farklı bir yolla gelişir"* (Kuhn, 1994:380). Yani aslında Kuhn bilgi denilen şeyin oluşumunda kuralların dışında örnekler, modeller, simgesel genellemeler, kurallar, kuramlar vb. hepsinin etkili olduğunu göstermek için daha kapsayıcı bir kavram olarak paradigma kavramını kullanmıştır. Bunun içeriğinin genişliğini göstermek için daha sonra disiplinler matrisi kavramını tercih etmiştir. Tıpkı bir matruşka gibi dışarıdan bakınca tek bir şey ama içerisine bakıldığında onu oluşturan birçok farklı açıklama isteyen bileşenler bütünü. Böylece o bilimin veya bilimsel ilerlemenin bir kurallar silsilesi şeklinde birbirine eklenerek gelişen bir olgu olmadığını, bu şekilde bir düşüncenin oluşmasına neden olan kuralların oluşturduğu güdülemenin ve algının kırılmasını sağlamak istemiştir.

Bilimsel alanı bir oyun sahası gibi düşünür isek sahaya hâkim olacak kuralları koyan o alana hâkim olur. Kuram, teori, yaklaşım veya başka bir şey kendi kurallarını oluşturduğu için daha doğrusu kendince geçerli olan kurallarını koyarak bunları biçimlendirdiği için diğer asıl belirleyici olanları görmekten bilim insanını uzaklaştırır. Kuhn aslında paradigma kavramı ile bu geleneği veya bilim oluşturma tarzını kırmaya çalışmıştır. Bu yola çıkış şekli bile onun devrimselliğini ortaya koyar niteliktedir. Kuhn'un disiplinler matrisinin ilk bileşeni olan simgesel genellemelere gelindiği zaman bunlar grupça sorgulanmayan,  $x, y, z, \pi, \Sigma, \emptyset$ , *"etki tepkiye eşittir"* vb. mantık çerçevesinde kolay bir şekilde ortaya konulabilen anlatım biçimleridirler. Bunların sayısı ne kadar çok artarsa bunları kapsayan bilimin gücünde o ölçüde artacaktır (Kuhn, 1994:356-358).

Modeller *"yeğlenmiş benzeşimlerle, ya da derinden tutulduğunda, bir varlık bilimle, grubun sağladığı şeydir"*. Modeller bir yönleriyle bulgusal diğer yönleriyle metafizikeldirler (Kuhn, 1994:356). Bunlar *"metafizik paradigmalardan"* veya *"paradigmaların metafizik kısımları"* olarak adlandırılmışlardır. Bununla birlikte modeller çözülmemiş bulmacaların taslağının belirlenmesinde ve önemini değerlendirilmesinde etkili olurlar (Kuhn, 2006:293,294).

Değerler, bir toplulukta daha hızlı yayılırlar ve doğa bilimcilerinin bir topluluk haline gelmesine katkı sağlayan unsurlardır. Değerler tahmin ve kuramlarla ilgilidirler. Değerler topluluk üyeleri arasında hızlı bir şekilde paylaşılsalar da topluluk üyelerinin kişisel özelliklerinin ayrıştırıcı özelliğine karşı duramayabilirler. Bilim adamlarının paylaştıkları ortak ilke ve değerler onların rakip kuramlar arasında tercih etmekte, bunalım

oluşturan aykırılıklardan ayırt etme konusunda görüş birliği sağlamakta yetersiz kalmaktadırlar. Kuhn, bu savunusundan dolayı akıl dışılığı ve öznelliği savunduğu düşünülerek eleştirilmiştir. Fakat Kuhn değerlerin sahibi olan topluluk üyeleri tarafından aynı şekilde uygulanmasalar da topluluk davranışlarını büyük ölçüde belirleyici olduklarını ve ortak değerlerin uygulanışında bireysel çeşitliliğin çok faydalı işlevleri olabileceğini vurgulamıştır (Kuhn, 2006:294-296).

Kendisini eleştirenlerin değerlerin sahip olduğu bu iki özelliği görmediklerini vurgular. Numuneler/ örneklik ise bir topluluğun standart örnekleridir. Bunlar paradigma terimiyle ilgili ikinci<sup>3</sup> ana işleve işaret ederler (Kuhn, 1994:366-367). Bunlar bilimsel eğitimin başından bölüm sonlarında rastlanılan somut bulmaca çözümleridir. Bunların “*bilime bir topluluk üst (ün) yapısı sağlamadaki payı*” diğer bileşenlere göre daha yüksektir. Ayrıca bunlar paylaşılan simgesel genellemeleri canlandırır (Kuhn, 2006:297).

Kuhn’un değindiği bu kavramsal tanımlamalar ile birlikte üzerinde durduğu bir diğer konu da kuramsal terimler ve bilimsel biçimcilik arasındaki ilişki ile kuramsal terimlerle karşılıklılık kuralları arasındaki bağlantıdır. Bir de bilimsel kuram ile duyumlar ve uyarılar arasında kurduğu bağıdır. Bu konular hakkında Kuhn, “*Sonsöz-1969*”un dördüncü başlığına, “*Bilimsel Devrimlerin Yapısı*”nda on ikinci bölümde, “*Asal Gerilim (1994)*” içindeki “*Paradigmalar Üzerine İkinci Düşünceler*” ile “*Nesnellik, Değer Yargısı ve Kuram Seçimi*” çalışmalarında değinmiştir. Bu konuları ele almadan önce belirtmek gerekirse Kuhn, bilimsellik üzerine edinmiş olduğu şüpheli tavrı ile her ne kadar öznellik ile suçlanmış olsa da bu bakış açısının, öğrenenler için kendilerine gösterilene değil ötesine bakmak gerektiği noktasında yol gösterici olması yönünden daha nesnel bir bilim üretmeye katkı sağladığı söylenilebilir.

### 2.2.2. Kuramsal Terimler ve Bilimsel Biçimcilik

Kuramsal terimlerin statüleri ile ilgili, sonucu ortaya çıkartan unsur disiplinler matriksin bileşenlerinden olan simgesel genellemelerin yorumlanmasından kaynaklanır. Çünkü yorumlanmayan simgesel anlatımlar bilimsel bir topluluğun ortak ürünü olsalar da matematiğe ve mantığa, herhangi bir gruba giriş kaynağı sağlasalar da bir genelleme değillerdir. Özel bir değişkene uygulanırlar. Yani her sınıf kendi biçimselliğini oluşturmuş olur. Bu durumu bilimsel kuramlara uygulayan filozoflar bir kurama yapılan görgüsel bir göndermenin tabandan tavana doğru, bir sözlükten kuramsal terimlere doğru ilerlediğini savunurlar. Böylece bu bilimsel biçimlemeler doğaya doğrudan bağlanırlar. Fakat bu özel biçimcikler deneyden önce akla yatkın olarak kabul edilirler veya reddedilirler. Yani yeni bir özel biçimcilik veya yeni bir formülasyon yeni bir kuram bulmak gibi olamaz. Özel biçimcilik öğretilen bir şeydir, kuram bulmak ise öğretilemez (Kuhn, 1994:359-361).

Epistemolojik ve ontolojik kuramlar ve kategoriler farklıdırlar. Bilimsel anlamda aynı nesneyi ele alan düşünürler farklı şekillerde düşünebilirler (Kuhn, 2006:45-46). Kuramsal terimler kendilerini daha önceki anlamlı temel bir sözlüğe bağlayan karşılıklılık kurallarından geçerek anlam kazanırlar. Kuramsal terimler dünyaya doğrudan bağlanabilirler. Karşılıklılık kuramları ise kimi sözcükleri diğer sözcüklere bağlarlar (Kuhn, 1994:361).

Kuhn Ludwig Wittgenstein’in felsefesinden de etkilenerek onun “*dil oyunları*” yaklaşımı ile Michael Polanyi’nin “*sözsüz bilgi*” görüşünden hareket ederek herhangi bir kuam veya kuralın hakim olmadığı veya belirli olmadığı bir süreçte olağan bilimsel etkinliğin nasıl devam ettirileceğini incelemeye geçmiştir (Öztürk, 2012:184). Bunun içinde olağan bilim dönemi ve bu dönemin devrime neden olan yapısını ele almıştır.

### 2.2.3. Olağan Bilim, Bunalımlar ve Bilimsel Devrimler

Kuhn, olağan bilim olarak nitelendirdiği ve paradigmanın oluşumundaki ilk önemli aşamayı bir temizlik olarak tanımlamaktadır. Bu temizlik aşaması öğretici bulunan olgular hakkındaki bilginin genişletilmesi, olgular ile paradigma uyumunun artırılması ve paradigmanın daha ayrıntılı olarak ayrıştırılmasını kapsar. Bunların hepsi birlikte olağan bilimin çabasını gösterir. Olağan bilimin amacı yeni tür görüngüler oluşturmaya yönelik değildir. Bunun yerine paradigmanın ilk baştan itibaren temin ettiği kuram ve görüngülerin ayrıştırılmasına yönelmiştir. Bu anlamda ilk olarak olağan bilimi ortaya çıkarmaya yarayan ilk sorun olgular ve onların ele alınış biçimleridir. Bu anlamda üç nokta dikkat çekmiştir.

3 Paylaşılan örnekler olarak paradigmalar, geçmişteki somut örnek başarılar anlamındaki ikinci anlamındadır (Kuhn, 2006:290,298).

Birincisi, nesnelere doğası hakkında özellikle öğretici oldukları paradigma tarafından ortaya çıkarılmış olgulardır. Paradigma bu olguları hem daha farklı koşullar altında incelenecek hem de önemli bir kesinlikle belirlenmeye degecek duruma getirmiştir. İkinci olarak doğa ile kuram arasındaki uyumu açıklama çabası oluşturur. Üçüncü aşamayı deney ve gözlem sınıfı belirler. Böylece kuramın temelinde kalmış olan bazı belirsizlikler ortadan kaldırılmış olur. Bu şekilde olağan bilimin olgu toplama faaliyeti tamamlanmış olur. Olağan bilimin kuramsal sorunları da bu üç aşamayı takip ederek tespit edilir. Yani öncelikle önemli olguların belirlenmesi daha sonra olgu ve kuram arasında uyumun sağlanması ve kuramın daha da ayrıştırılması aşamaları takip edilerek oluşturulmuştur (Kuhn, 2006:97-110).

Kuhn, olağan bilim sürecinde bu olgusal ve kuramsal çözüm üretmelerden hareketle araştırmacının olağan dönemde bir bulmaca çözücü gibi hareket ettiğini vurgular. Bilim insanının azmini arttıran şeyinde bulmacanın zorluğu olduğunu belirtmiştir. Bulmacanın kendi başına bir değer içermesinden ziyade şart olan gerçek bir çözümünün bulunmasıdır. Bu koşulu bilimsel alana sağlayan ise paradigmadır. Paradigma geçerliliğini koruduğu sürece bu tür sorularında yanıtlarına ulaşılabilir. Böylece bilim adamları için olağan bilimde elde edilen sonuçların önem arz etmesinin nedeni elde edilen paradigmanın uygulama ve kesinliğe olan katkılarıdır. Olağan bilimin hızlı bir şekilde ilerlemesini sağlayan diğer neden ise bilim adamlarının kendi yetersizlikleri dışında hiçbir mazerete başvurmadan sorunlar üzerine eğilebilmeleridir. Bir sorunun bulmaca olarak sınıflandırılabilmesi için sadece çözümünün olması yetmez. Aynı zamanda bu çözüme ulaşmayı sağlayan kuralların da olması gerekir. Bu kuralların ayrıldığı ana kategorileri de bulmak bu noktada önemlidir. Çünkü bu sayede olgunlaşmış bir bilim dalının uygulayıcısı durumundaki kişiye bu bilim dalının niteliklerini gösteren kurallar verildiği için ortaya çıkan sorunlara veya ele alınmamış saklı kalmış olan sorunlara kendinden emin olarak eğilebilir. Yani olağan bilim bu bakımdan sınırları belirli olan bir faaliyettir. Ama bu sınırların tamamen kurallar ile belirlenme zorunluluğu yoktur. Bundan dolayı ortak paradigmadan yola çıkarak ilerleme gerçekleşebilir. Çünkü kurallar paradigmadan çoğaltılmasına rağmen paradigmalardan kurallar olmadan da araştırmaya yön verebilir (Kuhn, 2006:113-122).

Olağan bilim paradigmayı belirlerken kurallardan yardım görür fakat onlara bağımlı değildir. Bu sayede paradigmalardan araştırma kurallarından hem daha bağlayıcı hem de daha eksiksizdir. Paradigmalardan olağan bilimi geliştirilebilir kuralların müdahalesi olmadan da belirleyebilirler. Bunun nedenleri olağan bilimsel süreci yönlendiren kuralların ortaya çıkarılmasının güç olması, bilimsel eğitimin yapısından ileri gelen eksiklikler ve olağan bilimin ilerlemesinin daha önce kabul edilmiş olan problem çözümlerinin bilim camiası tarafından aynen kabul edilmesidir. Olağan bilim döneminde bilimsel anlamda tartışmalar yaygın değildir fakat bilimsel devrimlerin öncesinde ve hemen sonrasında bu tür sorgulamalar yaygındır. Bundan dolayı bilimsel ilerlemede kurallar yerine paradigmalara önem verilmiştir. Çünkü kurallar bilim adamları arasında çok geniş yayılmakta ve onların çeşitli görüşleri ile uzmanlıklarını anlamakta kapsayıcı değildir. Paradigmalardan için böyle bir zorunluluk da yoktur (Kuhn, 2006:123-133).

Olağan bilim süreci birikimle ilerlemekte ve yeniliklerini kendi içerisinde ortaya çıkarmaktadır. Bu yeniliklerin oluşumu keşifler (olgusal yenilikler) ve icatlar (kuramsal yenilikler) şeklinde gerçekleşir. Her iki durumda da bir aykırılık algılanır. Bu aykırılığın algılandığı aşamada paradigma inceleyen kişiyi hazır olmadığı bir görüngüye yönlendirir. Böylece giderek yeniliğin algılandığı aşamaya doğru giden yolu açar. Yani ilk olarak aykırılık algılanır. Bu aykırılık hem gözlem hem de kavram düzeyinde somut hale gelir. Bu süreçte paradigma uygulamalarında direniş meydana gelir. Bilim dalı git gide katılır (Kuhn, 2006:134-151). Bu katılığı bir bunalım olarak adlandırmak mümkündür. Yeni kuramların ortaya çıkması, bilimsel alanda belirsizlikler ortaya çıkarır. Mevcut paradigmada yeni kuramlarda yıkımlara neden olur. Bunalım sürecinde paradigma öncesi kuramlar geliştirilir ve bunlar tartışmalara neden olur. Ayrıca bunalımlar sürecinde yeni araçlarında ortaya çıkması yenilenmeyi gerektirecek koşulların habercisidir (Kuhn, 2006:153-155,166).

Bunalım sürecinin ilk aşamasında mevcut paradigma belirsizleşir ve olağan bilimin yapısı çözülmeye başlar. Bütün bunalımlar üç tepki ile karşı karşıya kalır. Öncelikle bunalıma çözüm bulmak için mevcut paradigmanın esneklik kazanması ile mevcut soruna çözüm bulmaya çalışır ya da sürece direnç ile karşılık verir. Yeni paradigmaya karşı bir direnme meydana gelir. Üçüncü olarak da yeni bir paradigmanın ortaya çıkması ve bunun kabulü ile son bulur. Bu kabulleniş bilimsel birikimle yapılacak ilerlemeden çok uzaktır. Önceki paradigmanın geliştirilmesi ile olacak bir şey değildir (Kuhn, 2006:176).

Kuhn bunalım aşamasından sonra görünmez bir şekilde bilimsel devrimlerin gerçekleştiğini belirtir. Çünkü bir paradigmaya bağlanmadan olağan bilim gerçekleştirilemez. Bu paradigmanın sadece doğaya değil, kendisini üreten bilime yönelik de bir yapısının olduğunu gösterir. Daha da önemlisi, bilim adamları devrimler sürecinde bildikleri araçlarla daha önce ilgilendikleri alanlara tekrardan bakarlar. Fakat burada aynı şeylere değil, farklı ve yeni bulgulara ulaşırlar. Devrimden sonra tamamen farklı bir dünya ile karşılaşılır. Paradigmalardan olağan

bilim tarafından çözülmesi mümkün değildir. Olağan bilim sadece aykırılıkları ortaya çıkararak bunalımlara neden olur. Bunların değişmesi tamamen kalıp şeklinde bir değişiklikte meydana gelir. Bu noktada, bir aydınlanmadır. Bu paradigmanın geniş alanları aynı zamanda belirleyebiliyor olmasının sunduğu imkândır. Devrim sonrası bilim, devrim öncesi olgular ve araçları kullanarak süreci devam ettirir (Kuhn, 2006:195,198,220,228-229).

Yeni paradigmanın tutulmasının nedeni, bunalıma çözüm olabileceği düşüncesidir. Paradigmanın tutulmasında da en etkili görüş budur. Bilimsel ilerlemenin sağlanması noktasında devrimlere giden süreçte edinilmiş olan bilmek istediğimize doğru evrim tutumu yerine bildiklerimizden başlayan evrim düşüncesinin koyulabilmesi bilimsel alandaki birçok sorunu ortadan kaldıracaktır (Kuhn, 2006:257,278). Özetle Kuhn, bilimsel ilerlemeyi birikerek ilerlediğini reddetmekten ziyade onun ortaya çıkışında kullanılan araçların ve ortaya atılan yeniliklerin devrimsel boyutta ortaya çıktığını vurgular. Yani edinilmiş olan bilimsel gerçekliğe yönelik ortaya çıkan bunalıma çözüm olarak oluşturulmuş olan paradigmanın olağan bilim sürecinde evrimsel olarak ilerletildiğini, fakat bunalıma çözüm oluşturacak paradigmanın ortaya çıkmasını sağlayan araçların ve görüşlerin devrimsel olarak ortaya çıktığını belirtir. Yani devrim öncesi süreçte olağan bilim dönemi vardır ve bu dönemdeki bilim tüm sorunlara çözüm olabildiği sürece mevcut paradigma devam ettirilir ve kullanılan yöntemler ve bakış açısı sabittir, kesindir. Fakat ortaya çıkan koşullar evrildikçe mevcut bilimsel tutum olağan dönemde işlemez hale gelir. Ortaya çıkan çözüm bekleyen alanlar bunalımlara neden olur.

Bu noktada mevcut paradigma esnetilir veya değişime direnç başlar nihai aşmada da yeni paradigmaya geçilir. Bunalımdan çıkmak için yapılan çözüm arayışlarında bakış açısı ve kullanılan araçlar mevcut olandan farklı olmak zorundadır. Aynı yere bakan bilim adamlarının bakış açıları ve kullandıkları araçlar farklılaşmıştır. Böylece yeni oluşturulan paradigma devrimsel bir yolla icat edilmiştir. Böylece bilimsel devrim gerçekleşmiştir. Yani Kuhn'un bakışıyla bilimsel gelişme olağan süreçte birikimlidir fakat bir sonraki aşamaya geçiş devrimseldir.

### 3. KAMU YÖNETİMİNİN GELİŞİMİNİN KUHN'UN PARADİGMA ANLAYIŞI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

#### 3.1. Kamu Yönetiminin Gelişimi

İnsanlığın var oluşundan beri tek başına, bireysel olarak yaşamını sürdürmesi mümkün görülmemektedir. Antik Yunan felsefe geleneği ve daha sonrasındaki felsefe okulları da netice de insana odaklanan düşüncelerin sonunda insanı toplumsal bir varlık olarak nitelendirmiştir. Toplumsal bir varlık olarak kabul edilebilecek olan insan bu toplumsallığı da düzenli ve belirli bir kıstas halinde sürdürmek ister. Bu toplumsallık başıboş bir alan değildir. Bunun en somut göstergesini insanın doğa durumundan toplumsal duruma geçişini anlatan Toplum Sözleşmecisi anlayış betimlemiştir. İnsanın bu toplumsallığının parçası olan kamu veya kamusal da insanın bu toplumsal yönünün tamamlayıcı bir ögesi konumundadır. Kamu yönetimi de insanın bu alanında önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kamu yönetimi, çok çeşitli disiplinlerle ve siyasal ideolojiler ile yakından ilişkili olan bir kökene/yapıya ve metoda sahiptir. Bundan dolayı kamu yönetimini bir temele yerleştirerek ele almak gerekir. Çünkü, kamu yönetimi disiplini siyasal alanı kapsadığı kadar sosyal ve iktisadi alanı da kapsayan bir bilim dalıdır. Bunun için kamu yönetiminin bilimsel gelişiminde belirleyici olan bilimsel ve uygulamaya dayalı bilgilerden faydalanmak gerekir (Doğan, 2019:316).

Eryılmaz'ın (2014:9-10) tanımlaması ile kamu yönetimi "*bütün bir toplumun iç içe geçmiş ve çoğu kez birbirleriyle çelişen sorunları arasında işleyen, kamu hizmetlerini yürüten bir idari mekanizma*"dır. Bu tanımlama çerçevesinde kamu yönetiminin meslek olma, akademik bir disiplin olma, yapı ve örgüt ile faaliyet (işlev) gibi boyutlara sahip olduğu dile getirilmiştir. Bu anlamlarından da anlaşılacağı gibi kamu yönetiminin özel yönetim ile etkileşim halinde olduğu ve örgütün yapı ve işleyişini idare etmesi, mali yönetim, siyasa, program ve yöntem geliştirme, insan kaynakları şeklinde ortak yönlemlere sahip olduğu kabul edilir.

İki yönetim şekli arasındaki farklılıklar ise hakem olma, kamu yararı ve özel yarar, siyasal çevreye sahip olma, siyasi liderlik, sosyal maliyet, serbestlik, kuralların yoğunluğu, kamu gücü, yöneticilerin motivasyonu ve kurumların yapısıdır (Eryılmaz, 2014:17-23). Bu anlamda kamu yönetimi daha kuralcı, düzen ve disiplin isteyen bir konumdadır. Bundan dolayı insan unsurunun formel boyutunun şekillenmesinde rol oynayan en önemli faktördür. Bu tanımlama ve açıklamalar çerçevesinde ve konunun amacına da hizmet etmesi yönünden kamu yönetiminin gelişim evrelerinden olan Geleneksel Yönetim ve onun sebep olduğu sorunlara cevap olarak oluşturulmuş olan Yeni Kamu Yönetimi anlayışlarına değinilecektir.



### 3.1.1. Geleneksel Yönetim Anlayışı

Kamu yönetiminin sistemli, bir disiplin olarak ele alınması aşamasında alanla ilgili çoğu teoriyi ortaya çıkaran evre olarak Geleneksel Yönetim anlayışı incelemeye değer bir süreçtir. Bu evrede dile getirilmiş, kabul ve destek görmüş konular daha sonra eleştirilerek, devam ettirilerek veya reddedilerek bir şekilde kamu yönetimi disiplininin oluşmasına katkı sağlamışlardır. Bundan dolayı kamu yönetimine ilişkin bir çalışma Geleneksel Yönetim ve onun getirdiklerine yer vermeden açıklığa kavuşturulamaz. Bu bakış açısından yola çıkarak Geleneksel Kamu Yönetimi anlayışına bakıldığında Sözen'in (2005:20) belirttiği şekliyle geleneksel yönetimin temel üç dinamiği, Weberyen bürokrasiye dayanan örgüt modeli, yönetim ve siyasetin birbirinden ayrılması ve kamu yönetiminin özel yönetimden farklı olması noktalarıdır. Bu dinamiklerle birlikte geleneksel yönetimin sahip olduğu özellikler Al'ın (2002:98) maddeleştirdiği biçimiyle, “*Tekelcilik, mesleklaşma, biçimsellik ve kuralların yoğunluğu, büyük ve merkezîyetçi örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma, gizlilik ve yeniliklere kapalılık, mekaniklik, katı hiyerarşik örgütlenme ve kamu yönetiminin özel bir biçimidir*” şeklindedir. Bu özellikleriyle birlikte geleneksel yönetimin eleştiri kaynağı olmasının nedeni değişime ayak uyduramamasıdır (Al, 2002:98).

Oysa yönetme ve idare etme süreci toplumsal yaşamın gerekliliği olarak değişim halindedir. Toplumlara dinamik tutan da bu değişimdir. Toplamlar içsel ve dışsal faktörlerin etkisi ile sürekli değişim halindedirler. Toplamları dengeli halde var eden de bu değişimdir. Değişim sayesinde toplamlar tek bir merkezde bulunmaktan kurtulurlar (Gerald, 2006:206).

Bir başka eleştiri unsuru onun mekanikliğe dayalı olarak örgütlenme de inisiyatif kullanmaya yer vermemesidir. Çalışanın kurallara aşırı derecede bağlı kalması, hata yapmaktan korkması araçlar ile amaçların yer değiştirmesine ve direk kabul eden bürokrasi anlayışına neden olmuştur. Kamu sektörü elindeki yetenekli kişileri özel sektöre kaptırma, hizmet kalitesinden memnuniyetsizlik, vatandaşın yüksek standartlarda hizmet beklentisini karşılayamama, mali krizler ve tasarruf kaygısı, kamunun etkin olmadığı yönünde inancın oluşmasına neden olması Geleneksel Kamu Yönetiminin suçlanan ve eleştirilen yönleridir (Al, 2002:98-99). Kamu yönetiminin aksaklık ve tıkanıklıklara yol açan, değişimden onu alıkoyan bu yönlerini aşmak için geliştirilmiş olan Yeni Kamu Yönetimi anlayışı ise kamu yönetiminin gelişiminde farklı bir yönü temsil etmektedir.

### 3.1.2. Kamu Yönetimini Yeniden Yapılandırma Çabası: Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı

Refah devleti anlayışının yetersiz kaldığına dair düşünceler 1980'lerden itibaren artmaya başlamıştır. Bu durum Geleneksel Kamu Yönetiminin yerine alternatif yönetim modelleri arayışının başlamasına neden olmuştur (Altın, 2019:68). Refah devleti anlayışından sosyal hizmetlere yönelik beklentilerin artması ve savaş sonrasında üzerinde ortaklığa varılan görüşlerin yıkılması, mali krizlerin yaygınlaşması, ekonomiyi iyileştirmeye yönelik arayışların artması, zora dayanan, bürokratik ve hantal yapılardan kurtulup etkin ve verimli (Ömürgönülşen, 1997:517) yapılara geçmek için meydana gelmiş olan arayışlar kamu yönetimi anlayışını değişime itmiştir. Bu anlamda Yeni Kamu Yönetimi anlayışının temel özellikleri verimlilik, etkinlik, kalite ve tutumluluktur. Bunları sağlamak için de rekabetçi piyasanın kullanmış olduğu yol ve yöntemleri kamuya aktaracak olan mekanizmalar geliştirilmiştir. Böylece işletme alanında kullanılan metotlar ve uygulamalar kamu yönetimine aktarılmıştır (Sözen, 2005:74). Bunlarla birlikte yeni yönetim anlayışının gelişmesini sağlayan unsurlardan bir taneside sanayi toplunun sahiplendiği model olan mekanik örgütlenme modelinin yetersiz kalmasıdır. Bu durumda geleneksel yönetimin bu yöndeki eksikliklerinin giderilmesi için yeni yönetimin gelişmesine katkı sağlamıştır (Morgan, 1998:41).

Yeni Kamu Yönetiminin gelişmesi büyük ve karmaşık olan örgütlerin nasıl yönetileceği konusunda da yol gösterici olmuştur (Martin, 1988:320). Kamu yönetimine kazandırılmış olan bu yeni anlayış yapısal anlamda ve yönetim alanında değişiklikleri öngörür. Temel hedefi kamu yönetiminde hem ekonomik hem de politik rasyonelliğin sağlanmasıdır. Temel amacı kamu kurumlarının düzenlenmesinde ve hizmet görme anlayışında sorumlulukların ekonomik ve etkili bir şekilde gerçekleşmesini mümkün kılmaktır. Bundan dolayı Yeni Kamu Yönetimi anlayışı yatay hiyerarşi, çalışanların potansiyelinden faydalanma, yerinden yönetim ve müşteri odaklılık (Eren, 2001:60) gibi unsurları ilke edinmiştir. Değiştiği ve göz önüne aldığı bir diğer unsur ise vatandaşlara eşit muamele edilmesidir. Sosyal eşitliği de bu yönüyle desteklemektedir (Frederickson, 1977:6). Yeni yönetim anlayışında çalışan sayısının azaltılması esas edinilmiştir. Bundan dolayı yeni yönetim anlayışının uygulandığı yerlerde çalışan sayısı azaltılmıştır (Isaac-Henry, 1993:16). Bu yeni yaklaşım modeli kamu

yönetiminde daha çabuk karar alma, daha esnek ve daha dinamik bir yapı kazandırarak değişime uyum sağlamasını hedef edinmektedir (Yaman, 2009:23).

Tüm bu saydığımız özellikleri getirmiş olması sebebiyle Yeni Kamu Yönetimi, yönetim anlayışındaki basit bir değişiklik olarak algılanmamış kamu yönetiminde uzun zamandır hâkim olan Geleneksel Kamu Yönetimi anlayışında bir paradigma değişimi olarak kabul edilmiştir (Ömürgönülşen, 1997:517). Peki, buradaki kabul edilmiş, oluşturulmuş olan bu yeni kamu yönetimi disiplinin veya biliminin Kuhn'un bahsettiği şekilde bir paradigma değişimine sahip olduğu anlamına gelir mi? Bu iki örnekten yola çıkarak şimdi de bu sorunun cevabı verilmeye çalışılmıştır.

### 3.2. Kuhn'un Paradigma Anlayışı Ekseninde Kamu Yönetiminin Gelişiminin Değerlendirilmesi

Çalışmanın ilk bölümünde Kuhn'un paradigma terimine ilişkin açıklamalarına ve onun kavramı kullandığı iki tanımına yer verilmiştir. Çalışmanın bu kısmında Kuhn'un bu tanımlamalarında kullandığı unsurlar göz önünde bulundurularak kamu yönetiminin gelişiminin paradigma tanımına uygun olarak ilerlemiş mi? Yeni Kamu Yönetimine geçiş bir paradigma mıdır? Bunlar netleştirilmeye çalışılmıştır. Buradan hareketle paradigma tanımını hatırlamak gerekirse, Kuhn, terimi iki ana anlamda kullanmıştır (Kuhn, 2006:282-298).

**Şekil 1.** Kuhn'un Paradigma Tanımının Temel Anlamları

PARADİGMA	
1. <i>Disipliner Matriks</i> (Bilim topluluğunun ortak paylaşımları)	2. Somut bulmaca çözümleri
Simgesel genellemeler, modeller, değerler, örneklikler.	Paylaşılan örneklikler olarak paradigmalar, Geçmişteki örnek somut başarılar.
Her iki tanıma kapsayan tanım: “ <i>Bir bilim çevresine belli bir süre için bir model sağlayan, yani örnek sorular ve çözümler temin eden, evrensel olarak kabul edilmiş bilimsel başarılar</i> ”	

Kaynak: Kuhn, 2006:65.

Kamu yönetiminin gelişimini bu iki tanımda verilen veriler çerçevesinde ele aldığımız zaman öncelikle bir disiplin olarak kamu yönetiminin gelişimi ele alındığında bilim insanlarının ortak paylaşımların bütünü olduğu görülür. Yani gerek Geleneksel Kamu Yönetimi gerekse Yeni Kamu Yönetimi anlayışında ortak paydalarda buluşulmuştur. Simgesel genellemelere bakıldığı zaman kamu yönetiminin sosyal bir bilim olması nedeniyle fen bilimlerindeki gibi formüllemeler yapmak zordur. Fakat Kuhn'un, simgesel genellemelere “*etki tepkiye eşittir*” (Kuhn, 1994:357) şeklinde sözel ifadeleri de dâhil ettiği görülür.

Kamu yönetiminde de aforizma olarak değerlendirebilecek, dönemin özelliğine uygun sözel ifadeler mevcuttur. Örneğin “*kürek çeken değil, diümen tutan olma*”, “*vatandaş değil, müşteri odaklı olma*”, “*özel sektörün kamuya taşınması*”, “*X, Y, Z kuramı*”, “*A Tipi*”, “*J Tipi*”, “*Z Tipi*” vb. geliştirilmiş olan yaklaşımın amacını ifade eden söylemler bunlardan kabul edilebilir. Bunlar temsil ettikleri geleneği simgelerler. Kuhn, simgesel genellemeler fazla ise bilimsel alanın gücü o kadar çoktur (Kuhn, 1994:358) diye belirtmiştir. Bu anlamda kamu yönetiminin etkinlik alanını arttırması için bu simgesel genellemeleri yaygınlaştırması gerekir. Kamu yönetiminin temel eksikliklerinden bir tanesi budur.

Kamu yönetiminin ve diğer sosyal bilimlerin fen bilimleri gibi kesinlik taşıması için bu simgesel genellemelerin evrenselleştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekir. Kuhn, simgesel genellemelerin özellikle de yorumlanmayanların özel bir duruma uyarlanmış olan özel biçimselliklere neden olduğunu belirtir. Böyle bir durumda simgesel genellemeler paylaşılan ortak genellemeye değil, özel bir değişkeye uygulanır. Bu özel biçimcilik yeni bir kuram üretmek değildir. Onlar yeni bir formülasyonu gösterirler. Bundan dolayı kuram bulmak öğretilemez ama özel biçimciliğin nasıl oluşturulacağı öğretilebilir (Kuhn, 1994:359-361). Kamu yönetiminde de gelenekseli terk edip, yeni bir kuramın gerçekleştirildiği görülür. Bundan dolayı paradigmasal bir ilerleme göstermiştir. Fakat oluşan paradigma sürecinde mevcut olanı iyileştirme çabasına kapılarak özel biçimciliğe kapılmıştır. Maalesef kamu yönetiminde, simgesel genelleme üretmek, onun yerine bir soruna odaklanan, iyileştirmeye odaklanan özel biçimcilik ile yer değiştirmiştir. Kuhn, normal bilimsel ilerlemeyi devrimden ayıran şeyin normal bilimsel gelişmelerin istemediği halde, bilimsel devrimlerin ise önceden neredeyse çözümlenmeli görülen genellemelerin değişimini gerektirdiğini belirtir (Kuhn, 1994:364).

Kamu yönetimi de mevcut genellemelerin çağın gerekleri, teknolojik, siyasi, iktisadi ve beşeri unsurda meydana gelen değişikliklere ayak uydurmak ve şartların gerekliliklerini sağlamak için genellemelerini değiştirmiştir. Bu değişimde idarenin ön görür olması olarak da betimleneceği şekliyle çözümlenmeyi gerektiren genellemelerin değişimidir. Bu anlamda devrimseldir. Çünkü Kuhn'un bahsettiği devrimsellik bulmacayı (mevcut problemi)

çözmektir. Geleneksel Yönetimin cevap veremediği problemlere çözüm olarak Yeni Kamu Yönetimi anlayışı getirilmiştir. Yönetişim anlayışı ve Göç İdaresi Başkanlığının oluşması yine mevcut devrimselliğe örnektir. Modeller konusunda ise kamu yönetimi de daha önceki bir modeli ele alarak yeni modeli oluşturur. Kuhn'un ifadesiyle modeller “*yeğlenmiş benzeşimlerdir*” (Kuhn, 1994:356). Benzer sorunlarda benzer modeller örnek alınır.

Kamu yönetimi alanında ve yönetim alanında gerek örgütsel anlamda, gerekse kuramsal alanda yapılan karşılıklı değişiklikler bu şekilde değerlendirilebilir. Örneğin parlamenter sistemin tıkanıklıklarına çözüm olmak için getirilmiş olan başkanlık sistemi veya Türk tipi başkanlık sistemi bu duruma örnek verilebilir. Yine Kamu Denetçiliği Kurumu bunun somut bir göstergesidir. Bu konudaki örnekler daha da çoğaltılabilir. Buradaki temel sorun modellenen unsurun simgesel genellemeden uzaklaşp özel biçimciliklerle karıştırılmasıdır. Disipliner matriksin diğer bileşeni olan değerlere bakıldığında, bunların ortak olanlarının topluluk davranışını etkilediği ve bilimsel çeşitlilik ile devrimlerin ve ilerlemenin gerçekleşeceği bildirilmiştir. Değerlerin farklı uygulamalarla uğraşanlar arasında da yayılabiliyor olması gerekir (Kuhn, 2006:195-196). Bu konuda Kuhn, bir kuramın taşınması gereken ortak değerleri “*doğru ve sağın olma, tutarlı olma, geniş bir etki alanı oluşturma, yalın olma, yeni bilimsel bilgilerin oluşturulmasında verimli olma, yararlı olma*” (Kuhn, 1994:383,399), şeklinde tanımlamıştır.

Kamu yönetiminde konumuz gereği Yeni Kamu Yönetiminin paradigma olup olmadığına dair yapılan tartışmalar<sup>4</sup> bilimsel çeşitliliğin ve değerlerin göstergesidir. Örneklik kısmına bakıldığı zaman kamu yönetimindeki çalışma yapanlar ve eğitim alan her bilimci onun gelişim evrelerini ilk baştan beri ortak ifadelerle öğrenir. Fakat paylaştıkları simgesel genellemeler ilgi alanlarına, meraklarına göre farklılaşır. Bu yönden yukarıda Kuhn'un terimleri açıklamalarından hareketle kamu yönetiminin oluşumu ve ilerleyişinin paradigma tanımlamasına uygun olduğu söylenebilir. Kuhn'un izleri takip edildiğinde kamu yönetiminin eski paradigma olan geleneksel yönetimden koparak yeni kamu yönetimine geçtiği görülür. Bu yeni dönemin normal bilim döneminde elbette bunalımlar olacaktır. Kuhn'un (2006) belirttiği gibi bunalımlar normal bilim döneminde ortaya çıkar. Bu bunalım sürecinden kurtulmak için öncelikle mevcut paradigmayı iyileştirme çabası içine girilir yani, yeni paradigmaya direnilir ve bunalımla baş edilemeyince devrimsel olarak yeni paradigmaya geçilir. Son olarak denilebilir ki bilimsel ilerleme olağan dönemde evrimseldir, birikimli ilerler. Ancak bu dönem, yeni bir bilimsel aşamaya geçişi yani, yeni olağan bilim aşamasını başlatacak olan devrimselliğe de gebe dir.

### 3.3. Ders Kitaplarının Paradigma Oluşturulmasında Oynadığı Rol

Kuhn, paradigmaların fark edilmemesi ve bilimsel alanda gelişmenin keşfin (olgulardaki yeniliklerin) ve icatların (kuramdaki yeniliklerin) fark edilememesine neden olarak ders kitaplarını görür. Bilim insanının kuramının paradigmaya dönüştürülememesine engel olarak gördüğü şey ders kitaplarıdır. Kuhn, keşif yapmayı - bilim insanının doğayı farklı tarzda görememesinin nedenini- ders kitaplarına bağlar (Kuhn, 2006:136,140,147, 150-151,245).

Ders kitapları bilimsel ilerlemede yer almayan bir bağlanmayı bilim insanına edindirir. Bu bağlanmada onun mevcut bunalım halinde, olanla ilgilenmesine neden olur. Yani kişi bu nedenle devrimselliği sağlayacak olan unsuru gözden kaçıır. Ders kitaplarının yeteri kadar tarihsel gelişime yer vermemesi, yani bilim tarihini atlayarak veya kısa şekillerde vererek tarihsiz veya hazırlayanın gerekli gördüğü kadar tarih içeren bir uygulamaya yer vermesi de bu devrimselliğin önündeki engeldir. Bu da bilim insanının belli bir aşamaya kadar geçmişten bugüne yeni olgu, kavram ve kuramları birbirine ekleyerek öğrenmesine neden olur. Bu durumda bilimsel gelişmedeki devrimleri görünmez kılar ve bilim birikerek birbirine eklenen duvar taşları gibi algılanan bir görüntü oluşturur (Kuhn, 2006:242).

Kuhn, çalışmasının XI. bölümünde ders kitapları ile ilgili pek çok konuya uzun uzun yer vermiştir (2006:237-245). Kamu yönetimine bakıldığı zaman da Kuhn'un bu yakınmalarına benzer serzenişler fark edilir. Bunları aşmak için ders kitaplarının bilimsel anlatımında tarihi süreçlere, o dönemin zihniyetine yer vermek gerekir. Bununla birlikte Türk kamu yönetiminde yabancı kökenli eserlerin okutulması da sorundur. Çünkü her ulusun edindiği gelenek, yaşayış biçimi ve yönetim anlayışı farklıdır. Bununla birlikte çeviri eksikliğinden kaynaklanan

4 Yaklaşık yüzyıldır değişime uğramamış olan kamu yönetimi düşüncesinde meydana gelen bu değişikliğin paradigma olup olmaması tartışmalıdır. Kabul eden yazarlar olduğu gibi (Barzelay, 1992:25) paradigma kabul edilmesi için bilimsel görüş hakkında ortak düşüncüyü paylaşan kişilerin olması gerektiğini, klasik anlamıyla paradigmaya uygun olabileceğini savunanlar da vardır (Behn, 1998:56).

unsurlar da anlaşılmayı engellemektedir. Bundan dolayı kamu yönetiminde okutulan kitapların öze dönerek yeniden bir oluşuma tabi tutulması gerekir.

#### 4. SONUÇ

Bilimsel gelişmelerin ilerlemesi ele alındığı zaman birbirini destekleyen ve birbiri ile çatışan birçok teori, düşünce ve hipotezler ile karşılaşılır. Bunlar kendi kalıcılıklarını sağlamak için doğrulama veya yanlışlamaya başvururlar. Bir bilimsel alanın gelişmesi de gerektiğinde doğrulama gerektiğinde ise yanlışlanma ile mümkündür. Paradigma teorisi de dönemdeki düşüncelerden farklı olarak ortaya çıkmıştır. Bu farklılık ve alışılmadık dışında kalan teoriyi destekleyen düşünceler olduğu gibi eleştiren düşünceler de mevcuttur. Bu düşünceler içerisinde gelişimini tamamlayabilmiştir. Paradigma teorisinin anlaşılması her ne kadar zor olmuş olsa da teori, bilginin gelişiminin sadece birikerek veya evrimle gelişmediğini kanıtlamış olması yönünden önemlidir.

Tarihsel alandaki gelişimi tez, antitez ve sentez şeklinde ele almış olan Hegelci diyalektik gibi Kuhn da bilimsel ilerlemeyi olağan dönem, bunalım dönemi ve yeni paradigmanın olduğu bir dönem şeklinde üçlü bir sıralamaya tabi tutmuştur. Böylece her bilimsel alanın sadece evrimsel bir ilerleme değil kendi içerisindeki zıt düşüncelerin etkisi ile evrimsel bir devrimcilik ile ilerlediğini göstermiştir. Kamu yönetiminin gelişimi ele alındığında da geleneksel dönemin aksaklıklarını gidermek için yapılan çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmalara bakıldığında paradigma olanların varlığından bahsedilebileceği gibi biçimciliğe kapılmış olanların da varlığından bahsedilebilir.

Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımının gelişimine bakıldığında bunun bir paradigma niteliği taşıdığı görülür. Bununla birlikte oluşturulmuş olan bu yeni kamu yönetimi, geleneksel yönetimden tamamen ayrılamadığını belirtmek gerekir. Kuhn'un paradigma teorisinde anlattığı şekliyle yukarıdaki açıklamalara göre durum değerlendirildiğinde kamu yönetiminin paradigma kavramına uygun ilerlediği görülür. Kuhn'un bilimsel süreçte ortaya konulmuş olan düşüncelerin paradigma değil birer iyileştirme olduğunu söylediği noktalara da kamu yönetiminin gelişiminde karşılaşılır. Türk kamu yönetiminin de paradigma oluşturma esnasında bu hususlara dikkat etmesi gerekir.

#### KAYNAKÇA

- AL, Hamza, (2002), “*Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi*”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- ALTIN, Aytuğ (2019), **Kamu Hizmeti: Kamu Hizmeti Anlayışında Değişim ve Kalite**, Yetkin Yayınları, Ankara.
- BARZELAY, Michael (1992), **Breaking Through Bureaucracy: A New Vision for Managing Government**, University of California Press, Berkeley.
- BEHN, Robert D. (1998), “*The New Public Management Paradigm and the Search for Democratic Accountability*”, **International Public Management Journal**, S.1(2), ss.131-164.
- DEMİR, Ömer (2000), **Bilim Felsefesi**, Vadi Yayınları, Ankara, 2. Basım.
- DOĞAN, Kadir Caner (2019), “*Modernizmden Postmodernizme: Kamu Yönetiminde Yönetişim Kuramı Bağlamında Ombudsman Paradigması*”, **International Social Sciences Studies Journal**, S.5(29), ss.312-317.
- EREN, Veysel (2001), “*Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı: Büyükşehir ve İl Belediyeleri Üzerinde Bir Araştırma*”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- ERYILMAZ, Bilal (2014), **Kamu Yönetimi**, Umuttepe Yayınları, Kocaeli, 7. Baskı.
- FREDERICKSON, H. George (1977), **New Public Administration**, Alabama Un. Press USA, Alabama.
- GERALD, Gutek (2006), **Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar** (Çev. Nesrin Kale), Ütopya Yayınevi, Ankara, 3. Basım.
- ISAAC-HENRY, Kester (1993), “*Development and Change in the Public Sector*”, **Management in the Public Sector Challenge and Change** (Ed. Kester IsaacHenry, Chris Painter, Chris Barnes), Chapman & Hall Publisher, London (UK), ss.1-20.

- KOYRE, Alexandre (1994), **Yeniçağ Biliminin Doğuşu** (Çev. Kurtuluş Dinçer), Gündoğan Yayınları, Ankara, 2. Basım.
- KUHN, Thomas S. (1994a), “*Bilim Tarihi*”, **Asal Gerilim** (Çev. Yakup Şahan), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, ss.139-162.
- KUHN, Thomas S. (1994b), “*Nesnellik, Değer Yargısı ve Kuram Seçimi*”, **Asal Gerilim** (Çev. Yakup Şahan), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, ss.381-404.
- KUHN, Thomas S. (1994c), “*Paradigmalar Üstüne İkinci Düşünceler*”, **Asal Gerilim** (Çev. Yakup Şahan), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, ss.351-380.
- KUHN, Thomas S. (1994d), “*Tarih ve Bilim Felsefesi Arasındaki Bağlıntılar*”, **Asal Gerilim** (Çev. Yakup Şahan), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, ss.25-45.
- KUHN, Thomas S. (1994e), “*Tarih ve Bilim Tarihi Arasında Bağlıntılar*”, **Asal Gerilim** (Çev. Yakup Şahan), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, ss.163-202.
- KUHN, Thomas S. (2006), **Bilimsel Devrimlerin Yapısı** (Çev. Nilüfer Kuyaş), Kırmızı Yayınları, İstanbul, 7. Baskı.
- MARTIN, Denis Saint (1988), “*The New Managerialism and the Policy Influence of Consultants in Government: Governance*”, **An International Journal of Policy And Administration**, S.2(3), ss.315-335.
- MORGAN, Gareth (1998), **Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor** (Çev. Gündüz Bulut), MESS Publisher, İstanbul.
- ÖMÜRGÖNÜLŞEN, Uğur (1997), “*The New Public Management*”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, S.1(52), ss.517-566.
- ÖZTÜRK, Ümit (2012), “*Thomas Kuhn'un Paradigma Kavrayışı Üzerine Analitik Bir İrdeleme*”, **Kaygı Dergisi**, S.9, ss.174-191.
- PARLAK, Bekir ve DOĞAN, Kadir Caner (2021), “*A Methodological Analysis on the Restructuring of Social Sciences in the Context of Ombudsman Paradigm, Liberal Democracy and the Annales School*”, **International Social Sciences Studies Journal**, S.7(76), ss.40-58.
- REISCH, A. George (1991), “*Did Kuhn Kill Logical Empiricism?*”, **Philisophy of Science**, S.2(58), ss.264-277.
- SÖZEN, Süleyman (2005), **Teori ve Uygulamada Yeni Kamu Yönetimi**, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- ÜLGENER, Sabri Fehmi (2006a), **İktisadi Çözülmenin Ahlak ve Zihniyet Dünyası**, Derin Yayınları, İstanbul.
- ÜLGENER, Sabri Fehmi (2006b), **Zihniyet ve Din: İslam, Tasavvuf ve Çözülme Devri İktisat Ahlakı**, Derin Yayınları, İstanbul.
- ÜSTÜNER, Mustafa Yılmaz (1995), “*Kamu Yönetimi Disiplininde Kimlik Sorunsalı*”, **Kamu Yönetimi Disiplini Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 10-13 Ekim 1995 – Ankara, TODAİE Yayını, Ankara, Cilt.1, ss.59-69.
- YAMAN, Adem (2009), “*Yönetimin Kontrolünden Kontrolün Yönetimine: Paradigma Değişimi*”, **Denetişim Dergisi**, S.3, ss.22-28.

#### **YAZAR BEYANI / AUTHORS' DECLARATION:**

Bu makale Araştırma ve Yayın Etiğine uygundur. Beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın ortaya konulmasında herhangi bir mali destek alınmamıştır. Yazar, dergiye imzalı “*Telif Devir Formu*” belgesi göndermişlerdir. Mevcut çalışma için mevzuat gereği etik izni alınmaya ihtiyaç yoktur. Bu konuda yazar tarafından dergiye “*Etik İznine Gerek Olmadığına Dair Beyan Formu*” gönderilmiştir. / **This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support. For the scale used in the article, it is declared by the authors that permission was obtained from the original owner of the scale. The author(s) sent a signed "Copyright Transfer Form" to the journal. There is no need to obtain ethical permission for the current study as per the legislation. The "Declaration Form Regarding No Ethics Permission Required" was sent to the journal by the authors on this subject.**